

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący)

SSN Jacek Błaszczak (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Protokolant Monika Zawadzka

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej

w sprawie **T. B.**

obwinionego z art. 10 ust.1 ustawy z dnia 10 stycznia 2018r. o ograniczeniu handlu
w niedzielę i święta oraz niektóre inne dni (Dz.U. z 2021r., poz. 936)

oraz ukaranego z art. 283 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974r. Kodeks Pracy
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 10 lipca 2024 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 11 sierpnia 2023 r., sygn. akt V Ka 879/23

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi

z dnia 4 kwietnia 2023 r., sygn. akt VI W 1444/22,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łodzi w postępowaniu
odwoławczym.**

[J.J.]

UZASADNIENIE

T. B. został obwiniony o to, że:

1. jako osoba odpowiedzialna w A. w Ł. ul. [...] wbrew zakazowi powierzył wykonywanie pracy w handlu oraz czynności związanych z handlem:

1. w niedzielę 18 września 2022 r. M. P. i A. P. .

2. w niedzielę 25 września 2022 r. A. P. , tj. czynu z art. 10 ust. 1 w zw. z art. 5 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni (Dz.U. z 2021 r. poz. 936);

3. jako osoba odpowiedzialna w A. w Ł. ul. [...] w okresie od 16 sierpnia 2022 r. do 21 września 2022 r. dopuszczał do pracy M. P. bez aktualnego orzeczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań do pracy na zajmowanym przez nią stanowisku, tj. czynu z art. 283 § 1 w zw. z art. 229 § 4 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 1510).

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2023 r., sygn. akt VI W 1444/22, uniewinnił T. B. od popełnienia zarzucanego mu w pkt I-ym czynu i w tym zakresie koszty przejął na rachunek Skarbu Państwa (pkt 1).

W pkt 2 wyroku, w ramach zarzucanego obwinionemu w pkt II-im czynu, uznał T. B. za winnego tego, że w okresie od 16 sierpnia 2022 r. do 21 września 2022 r., jako osoba odpowiedzialna w A. w Ł. ul. [...] za przestrzeganie przepisów z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy nie przestrzegał przepisów z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy w ten sposób, że dopuszczał do pracy M. P. bez aktualnego orzeczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań do pracy na zajmowanym przez nią stanowisku, czym wypełnił dyspozycję art. 283 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy w zw. z art. 229 § 4 ustawy z dnia 26 czerwca

1974 r. Kodeks pracy, za co na podstawie art. 283 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy wymierzył obwinionemu karę grzywny w kwocie 1 000 złotych.

W pkt 3. w związku ze skazaniem za czyn z pkt II, Sąd zwolnił obwinionego z obowiązku ponoszenia kosztów sądowych, obciążając nimi Skarb Państwa.

Po rozpoznaniu apelacji oskarżyciela publicznego Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 11 sierpnia 2023 r., sygn. akt V Ka 879/23, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok i orzekł w przedmiocie kosztów za postępowanie odwoławcze.

Kasację od tego orzeczenia wniósł Prokurator Generalny, który zarzucił:

1. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. oraz art. 107 § 3 k.p.w. polegające na przeprowadzeniu nieprawidłowej kontroli odwoławczej, co skutkowało wydaniem przez Sąd Okręgowy niezasadnego orzeczenia utrzymującego w mocy zawarte w pkt I zaskarżonego wyroku rozstrzygnięcie, mocą którego T. B. został uniewinniony od popełnienia I-go zarzucanego mu wnioskiem o ukaranie czynu z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni. wobec uznania, iż zachowanie obwinionego nie wyczerpało ustawowych znamion zarzucanego mu wykroczenia, w wyniku niesłusznego podzielenia przez Sąd *ad quem* wyrażonego przez Sąd *meriti* błędnego, rażąco naruszającego przepis art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni poglądu, iż do uwzględnienia, uregulowanego tą normą prawną, zwolnienia od zakazu handlu nie jest wymagane, aby działalność kulturalna miała charakter „przeważający” w zestawieniu z działalnością handlową, a zarazem wadliwego przyjęcia przez Sąd odwoławczy, iż działalność handlowa nie musi stanowić działalności służebnej i drugorzędnej w stosunku do działalności kulturalnej, albowiem pomiędzy placówką handlową, a zakładem nie musi istnieć jakakolwiek zależność funkcjonalna, co w powiązaniu z brakiem ustawowej definicji zakładu skutkowało uznaniem przez Sąd *ad quem*, iż bezpodstawne są, zawarte w apelacji oskarżyciela publicznego odniesienia do wykładni funkcjonalnej, systemowej czy celowościowej wskazanego przepisu, albowiem prowadzenie działalności kulturalnej choćby w minimalnym

zakresie jest wystarczające, aby placówka handlowa, w ramach której zlokalizowana jest owa działalność kulturalna, mogła skorzystać z wyjątku o jakim stanowi przywołany przepis art. 6 ust. 1 pkt 10 cytowanej ustawy, podczas gdy prawidłowa wykładnia art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni, zwłaszcza w świetle rezultatu wykładni językowej tego przepisu wskazuje, że zakaz handlu nie obowiązuje wprawdzie w placówkach handlowych, jednakże wyłącznie mieszczących się „w” zakładach prowadzących działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku, co winno prowadzić Sąd *ad quem* do konstatacji, iż zachowanie obwinionego, polegające na wyodrębnieniu, wewnątrz sklepu ogólnospożywczego, miejsca służącego jako kącik czytelniczy nie zniosło ustawowego zakazu powierzenia pracy w tzw. niehandlowe niedziele pracownikom tej placówki handlowej i realizowało znamiona wykroczenia z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni;

2. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. i art. 434 § 2 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. polegające na przeprowadzeniu przez Sąd Okręgowy nienależytej kontroli odwoławczej, zainicjowanej apelacją wniesioną przez oskarżyciela publicznego na niekorzyść obwinionego i nieprzekroczenie z urzędu granic środka odwoławczego, niezależnie od zakresu zaskarżenia, podniesionych zarzutów i kierunku, w jakim został on wywieziony, skutkiem czego było utrzymanie w mocy rażąco niesprawiedliwego, zawartego w pkt 2 wyroku Sądu Rejonowego rozstrzygnięcia, mocą którego T. B. został uznany za winnego popełnienia II-go zarzucanego mu wnioskiem o ukaranie czynu z art. 283 § 1 k.p. w zw. z art. 229 § 4 k.p., polegającego na dopuszczeniu, w okresie od 16 sierpnia 2022 r. do 21 września 2022 r. do pracy pracownika bez aktualnego orzeczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań do pracy, podczas gdy przepis art. 12a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacjami kryzysowymi (Dz.U. z 2020 r. poz. 374, ze zm.) stanowi, że w przypadku ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, od dnia ogłoszenia danego stanu, zawiesza się wykonywanie obowiązków wynikających

z przepisów art. 229 § 2 zdanie pierwsze, § 4a w zakresie badań okresowych i § 5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy — co winno skutkować uznaniem, że zachowanie obwinionego nie wyczerpało ustawowych znamion przypisanego mu wykroczenia, ponieważ jako pracodawca został on czasowo, tj. w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, zwolniony z zakazu dopuszczenia do pracy pracownika bez aktualnego orzeczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku, gdzie obowiązujący od dnia 16 maja 2022 r. stan zagrożenia epidemicznego, wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 12 maja 2022 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz.U.2022.1028) został odwołany dopiero z dniem 1 lipca 2023 r., mocą rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 14 czerwca 2023 r. w sprawie odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz. U.2023.1118)

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest zasadna.

Wskazany wyrok jest wadliwy, albowiem został wydany z rażącym naruszeniem prawa procesowego, opisanym w zarzucie kasacji.

Na wstępie należy podnieść, iż niekwestionowanym (także przez Sąd odwoławczy) jest ustalony przez Sąd I instancji stan faktyczny. Wprawdzie, oskarżyciel publiczny w środku odwoławczym podniósł zarzuty błędnej oceny stanu faktycznego, jednakże Sąd Okręgowy prawidłowo zdekodował zarzuty środka odwoławczego, w konsekwencji czego w pisemnym uzasadnieniu odniósł się do przeprowadzonej przez Sąd *meriti* subsumcji prawnej i oceny zachowania obwinionego przez pryzmat regulacji art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz niektóre dni, uznanie którego to wyjątku przesądziło o uniewinnieniu obwinionego.

Zgodnie z niekwestionowanym stanem faktycznym, obwiniony T. B. na mocy udzielonego mu pełnomocnictwa *de facto* prowadził działalność gospodarczą A. z siedzibą w Ł., przeważającym przedmiotem której była sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych oraz sprzedaż detaliczna napojów alkoholowych i bezalkoholowych. Zgodnie z wpisem w Centralnej Ewidencji i Informacji Działalności Gospodarczej (CEiDG), do profilu działalności wskazanego podmiotu gospodarczego należy również m. in. działalność bibliotek, obiektów kulturalnych oraz działalność związaną z grami losowymi i zakładami wzajemnymi.

Podczas kontroli przeprowadzonej przez inspektorów Państwowej Inspekcji Pracy ustalono w szczególności, że T. B. powierzył zatrudnionym osobom wykonywanie pracy w tzw. niehandlowe niedziele, przypadające na 18 i 25 września 2022 r., przy czym, jak wynika z wyjaśnień obwinionego, w prowadzonym sklepie ogólnospożywczym został utworzony kącik czytelniczy, co miało czynić zadość wymogowi wyjątku od zakazu handlu, o jakim stanowi art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o zakazie handlu w niedziele i święta oraz niektóre inne dni. Obwiniony zorganizował szeroki na 60 cm parapet, a obok blat, gdzie ustawione były książki. Przy tym parapecie ustawione zostały dwa krzesła. W trakcie kontroli PIP sporządzono dokumentację fotograficzną miejsca wskazanego jako kącik czytelniczy (k. 2.; k. 56). W sklepie nie prowadzono ewidencji wypożyczanych książek, przy czym z usługi tej w ciągu miesiąca korzystało około 10 osób.

Dokonując oceny odpowiedzialności T. B. za zarzucany mu czyn, polegający na powierzeniu wykonywania pracy w handlu wbrew zakazowi, tj. za wykroczenie z art. 10 ust. 1 ustawy o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni, Sąd *meriti* w pierwszej kolejności stwierdził, iż wolą ustawodawcy zakaz handlu nie obowiązuje w placówkach, katalog których został zawarty w art. 6 cyt. ustawy, gdzie zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 10 przewidziany zakaz handlu w niedziele nie obowiązuje w placówkach handlowych w zakładach prowadzących działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku.

Następnie Sąd Rejonowy stwierdził, iż zgodnie z kształtującym się w orzecznictwie poglądem, wpis w odpowiednim rejestrze ma zamierzony przez

ustawodawcę kluczowy charakter dla ustalenia przeważającej działalności i faktu, czy dana działalność podlega zakazowi handlu we wskazane dni, czy też jest wyłączona spod tego zakazu, podkreślając zarazem, iż zwrot „przeważająca działalność” gospodarcza powinien być rozumiany ściśle, tj. zgodnie z definicją legalną zawartą w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta.

Sąd *meriti* wymienił kolejno wszystkie, zarejestrowane w CEiDG wpisy, przyporządkowane działalności gospodarczej prowadzonej przez obwinionego, wskazał, że w sklepie zorganizowane jest miejsce do czytania książek oraz dostępna jest usługa wypożyczania książek, po czym lakonicznie skonstatował, że prowadzona działalność spełnia wyjątek od zakazu w postaci działalności prowadzonej w dziedzinie kultury, co dekompletuje znamiona zarzucanego obwinionemu czynu zabronionego.

Utrzymując w mocy analizowane rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy w pisemnych motywach wyroku w pierwszej kolejności podniósł, że skarżący zamierzał wykazać, iż obwiniony nie prowadził działalności w zakresie kultury, o której stanowi wyjątek od zakazu handlu, uregulowany w art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz niektóre inne dni. Tymczasem przepisy prawa nie przewidują dla prywatnych podmiotów prowadzących działalność w postaci usług czytelniczych i wypożyczania książek żadnych rygorów, w kontekście niespełnienia których przedmiotowa aktywność miałaby utracić walor działalności kulturalnej. Tym samym, nawet tak ograniczony zakres usług czytelniczych, jaki w sklepie świadczył obwiniony, nie może skutkować uznaniem, iż nie prowadził on działalności kulturalnej.

Za nietrafne ocenione zostało również, wyrażone w wywiedzionym środku odwoławczym stanowisko, zgodnie z którym dążeniem ustawodawcy było wyłączenie handlu w niedziele wszystkich placówek, z wyłączeniem jedynie tych wskazanych w art. 6 cyt. ustawy. W tym kontekście Sąd Okręgowy odniósł się kolejno do wskazanych w przywołanym przepisie wyjątków powiązanych z pojęciem „przeważającej działalności” (art. 6 ust. 1 pkt 2. 5-7, 28 i 29), po czym stwierdził, że żadna z innych działalności wyszczególnionych w art. 6 nie zawiera dodatkowego określenia, które precyzowałoby, a tym samym obligowało do takiej organizacji

działalności, która ma spełniać dodatkowe warunki reglamentujące możliwość prowadzenia handlu w dni wolne. Sąd Okręgowy zakwestionował następnie odwołanie się przez skarżącego do wykładni rozszerzającej, systemowej, funkcjonalnej i celowościowej, po czym stwierdził, iż lektura przepisu art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu (...) nie daje żadnych podstaw do przyjęcia, że działalność placówek handlowych stanowić ma służebną, drugorzędną w stosunku do działalności kulturalnej, tj. „wartość dodaną do kultury, a nie pierwotną handlową” i w ustawie brak jest takiego obostrzenia. Skoro zatem w punkcie 10 analizowanego przepisu prawa przewidziane zostało, że zakaz handlu nie obowiązuje w placówkach handlowych w zakładach prowadzących działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku, to nie jest uprawnione doszukiwanie się „ukrytych” powiązań i proporcji pomiędzy działalnością placówki handlowej, a zakładu. Ustawodawca nie wprowadził również definicji legalnej zakładu o którym mowa w przywołanym przepisie, jak też nie uzależnił możliwości takiej działalności od spełnienia dodatkowych kryteriów w odniesieniu do sytuacji w której - jak w omawianej sprawie - zarówno placówkę handlową, jak i usługi punktu czytelniczego i usługi wypożyczania książek prowadzi ten sam podmiot i w tym samym miejscu, zatrudniając w tym celu tych samych pracowników. Zdaniem Sądu *ad quem* nieuprawniona jest odmienna interpretacja, albowiem przepis art. 6 ust. 1 pkt 10 cyt. ustawy skonstruowany jest w taki sposób, że nie zezwala na stwierdzenie, iż pomiędzy ową placówką handlową, a zakładem musi istnieć jakakolwiek zależność funkcjonalna, tj. by zakład miał stanowić jednostkę nadrzędną na terenie, na którym placówka handlowa będzie usytuowana. Treść tej regulacji nie zawiera również wskazania, że placówka handlowa miałaby stanowić „uzupełnienie” dla działalności kulturalnej.

Przedmiotowe stanowisko nie może zyskać akceptacji, albowiem w kontekście pisemnych motywów orzeczenia dowodzi nienależycie przeprowadzonej kontroli odwoławczej. Podkreślając, iż odwołanie się do wykładni funkcjonalnej, systemowej i celowościowej nie ma podstaw. Sąd Okręgowy zaniechał również dokonania, fundamentalnej dla interpretacji przepisu, wykładni językowej art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy, która winna - także zgodnie ze wskazaniem Sądu *ad quem* -

stanowić elementarne, a zarazem decydujące uzasadnienie wyjaśnienia podstawy prawnej analizowanej normy prawnej.

Krytykując interpretację przepisu wskazaną przez apelującego i przywołaną w tym kontekście wykładnię funkcjonalną Sąd *ad quem* odstąpił zarazem od przeprowadzenia wykładni systemowej oraz celowościowej, które niewątpliwie, łącznie z wykładnią językową, pozwoliłyby na prawidłowe zrozumienie analizowanej normy prawnej, a w konsekwencji również na uznanie zasadności wywiedzionej apelacji. Przedstawiona bowiem przez Sąd I instancji i w całości zaaprobowana przez Sąd odwoławczy wykładnia przepisu art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu (...) nie może zostać podzielona, albowiem z uwagi na odniesienie do przesłanki „przeważającej działalności” nie dotyczy konfiguracji procesowej powstałej w niniejszej sprawie.

Art. 6 ust. 1 pkt 10 powołanej ustawy, który przewiduje wyjątek od zakazu handlu w dni wolne od pracy i stanowi wprost, iż zakaz ten nie obowiązuje „w placówkach handlowych w zakładach prowadzących działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku”. Przepis ten - co wynika z jego literalnego brzmienia - dotyczy zatem handlu w placówkach handlowych w zakładach prowadzących działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku, a nie na odwrót. Przepis ten wprost określa sytuację objętą wyłączeniem spod zakazu handlu. Ponad wszelką wątpliwość w przepisie chodzi o handel w placówce handlowej znajdującej się w zakładzie prowadzącym określoną działalność, a nie o zakłady prowadzące działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku, które z racji profilu działalności z założenia nie są placówkami handlowymi, a do takich podmiotów odnosi się ustawa o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni. Właśnie z tego powodu, że zakłady prowadzące działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku świadczą szeroko pojęte usługi kulturalno-oświatowe, a nie zajmują się handlem, mogą być otwarte w dni ustawowo wolne od pracy. Jeżeli w obrębie takich zakładów znajdują się placówki handlowe, działające niejako „przy okazji”, wówczas są zwolnione z zakazu handlu. Odwrotna konfiguracja, a mianowicie umieszczenie na terenie placówki handlowej punktu związanego z działalnością w zakresie kultury,

sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku nie czyni z takiej placówki zakładu, o jakim mowa w analizowanym przepisie, a tym samym nie korzysta ona ze zwolnienia z zakazu handlu w dni wolne od pracy.

Wyraźnego podkreślenia wymaga, iż ustawodawca w treści analizowanego przepisu art. 6 ust. 1 pkt 10 cyt. ustawy nie zawarł nadto jakiegokolwiek sformułowania, które nie tylko wprost, ale również w sposób dorozumiany, odwoływałoby się do pojęcia „przeważającej działalności gospodarczej”, tak jak uczynił to wobec przywołanych przez Sąd Okręgowy wyjątków, stypizowanych w dyspozycji art. 6 ust. 1 pkt 2, 5, 6, 7, 28, 29 i 30 ustawy. Wskazanie zatem przez Sąd *meriti* na potrzebę ścisłego rozumienia zwrotu „przeważającej działalności” było błędne i nie może zostać uznane za czyniące zadość należytej wykładni przepisu art. 6 ust. 1 pkt 10, albowiem dotyczyło zupełnie innej grupy wyjątków. Nadto, co umknęło uwadze Sądów obu instancji, działalność kulturalna - określona w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r. poz 194) - nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu odrębnych przepisów (art. 3 ust. 2). Nieuprawnionym zatem było wnioskowanie, iż z braku zastosowania do zakładów prowadzących działalność w zakresie kultury, pojęcia „przeważającej działalności gospodarczej” należy wywodzić, iż poboczny charakter tej działalności wobec działalności handlowej, jest irrelevantny na gruncie ustawy o zakazie handlu w niedziele (....).

Wprost przeciwnie, z literalnego brzmienia analizowanego przepisu art. 6 ust. 1 pkt 10 cyt. ustawy wynika wprost, że zwolnione od zakazu handlu w niedziele są placówki handlowe niejako podporządkowane zakładom świadczącym działalność w zakresie m.in. kultury, albowiem placówki takie muszą znajdować się „w” tych zakładach, a nie na odwrót. Tymczasem, prowadzony przez T. B. sklep ogólnospożywczy nie spełniał tego podstawowego warunku, a mianowicie bycia placówką handlową w zakładzie prowadzącym działalność w zakresie kultury, oświaty, turystyki lub wypoczynku, chociaż niewątpliwie na terenie sklepu oferowano możliwość wypożyczenia książek, czy też zapoznania się z wydawnictwami w ramach kącika czytelniczego. Kwestionowany sklep, w którym prowadzony jest handel detaliczny artykułami spożywczymi jest samodzielną, wyodrębnioną

placówką handlową i nie znajduje się na terenie żadnego zakładu i nie wchodzi w skład większego kompleksu świadczącego działalność w zakresie kultury czy też sportu, turystyki, wypoczynku lub oświaty, a nadto zwolnienie z zakazu handlu, do którego odnosi się dyspozycja art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 10 stycznia o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni nie odwołuje się w tym zakresie do kryterium „przeważającej działalności gospodarczej”.

Przywołany przepis wyraźnie i w sposób niebudzący wątpliwości stanowi, że spod zakazu zwolnione są „placówki handlowe w zakładach”, a nie na odwrót. Dozwolony jest zatem handel w placówkach umiejscowionych „w” zakładach o określonym profilu działalności, czyli na ich terenie. Tym samym, wydzielenie przez obwinionego, na terenie powierzchni sklepu ogólnospożywczego miejsca, w którym można było usiąść i zapoznać się z książkami, nie czyniło z tej placówki handlowej biblioteki lub czytelnicy, tak samo jak nie zmieniło przeznaczenia tego sklepu, który nadal pozostał sklepem spożywczym. Z literalnego brzmienia art. 6 ust. 1 pkt 10 cyt. ustawy wynika bowiem w sposób jednoznaczny, że placówka handlowa z punktu widzenia przestrzennego umiejscowienia, aby była zwolniona z zakazu handlu, musi znajdować się na terenie danego zakładu, czyli w jego obrębie, najczęściej mając za zadanie zwiększenie jego użyteczności oraz atrakcyjności. Zakład pozostaje zatem wobec placówki handlowej jednostką główną i nadrzędną, zaś działalność wyodrębniona na jego terenie placówki handlowej ma charakter uboczny.

Ratio legis - uregulowanych w dyspozycji art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni - wyjątków od zakazu handlu w pierwszej kolejności opiera się na oferowanym do sprzedaży asortymencie, który determinuje charakter placówki. Ta grupa wyjątków odnosi się do: stacji paliw płynnych (pkt 1), aptek i punktów aptecznych (pkt 3), zakładów leczniczych dla zwierząt (pkt 4), sprzedaży ryb (pkt 14), rolniczego handlu detalicznego (pkt 22), hurtowni farmaceutycznych (pkt 23), w określonym przedziale czasowym handlu maszynami rolniczymi i częściami do nich (pkt 24), handlu kwiatami, wiązkami, wieńcami i zniczami przy cmentarzach (pkt 25), zakładów pogrzebowych (pkt 26), hurtowego handlu artykułami rolno-spożywczymi (pkt 30 i 31) oraz skupu produktów pochodzenia rolniczego (pkt 32).

W grupie tej wyodrębnione zostały placówki handlowe, których „przeważająca działalność” polega na sprzedaży określonego towaru lub świadczeniu konkretnych usług, co odnosi się do handlu: kwiatami (pkt 2), pamiątkami lub dewocjonaliami (pkt 5), prasą, biletami komunikacji miejskiej, wyrobami tytoniowymi, kuponami gier losowych i zakładów wzajemnych (pkt 6), świadczenia usług pocztowych (pkt 7), handlu wyrobami piekarniczymi i cukierniczymi (pkt 28) oraz działalności gastronomicznej (pkt 29).

Kolejną grupę wyjątków determinują natomiast miejsca, w których placówki handlowe są usytuowane, co obejmuje handel na terenie: obiektów infrastruktury krytycznej (pkt 8), zakładów hotelarskich (pkt 9), zakładów prowadzących działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku (pkt 10), zakładów leczniczych i innych placówek służby zdrowia (pkt 12), dworców, portów i przystani (pkt 13), portów lotniczych (15), stref wolnocłowych (pkt 16), środków transportu, statków, także morskich i powietrznych oraz platform wiertniczych i innych morskich budowli hydrotechnicznych (pkt 17), jednostek penitencjarnych (pkt 18) oraz jednostek wojskowych (pkt 19).

Nadto, w dni wolne od pracy handel może odbywać się w ramach zorganizowanych festynów, jarmarków i innych imprez okolicznościowych (pkt 11), w sklepach internetowych i na platformach internetowych (pkt 20). Przez cały czas dozwolony jest również handel z automatów (pkt 21), a także w placówkach, w których sprzedaż prowadzona jest osobiście przez przedsiębiorcę będącego osobą fizyczną, przy czym może on korzystać z nieodpłatnej pomocy wskazanych w ustawie członków rodziny (pkt 27 w zw. z art. 6 ust. 4 ustawy).

Mając na względzie treść przepisu art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni, stwierdzić należy, iż zarówno z punktu widzenia wykładni językowej, jak i celowościowej, użycie przez ustawodawcę przyimka „w” w odniesieniu do placówek handlowych zwolnionych z zakazu handlu z racji miejsca ich usytuowania, z jednej strony wskazuje na określone relacje przestrzenne, a z drugiej strony na swoistą zależność placówki handlowej od zakładu /obiektu, jednostki/, na terenie którego się ona znajduje, stanowiąc jednocześnie o jej subsydiarnym charakterze. Jakiegokolwiek

zatem „odwrócenie” tych relacji będzie realizowało ustawowe znamiona wykroczenia z art. 10 ust. 1 wskazanej ustawy (podkreślenie – SN).

W konsekwencji powyższego, stanowisko Sądu *ad quem*, akceptującego błędny pogląd prawny Sądu *a quo*, zgodnie z którym działania obwinionego należy ocenić w kategorii ustawowego wyjątku spod zakazu handlu w niedzielę, uregulowanego w art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni, jest poglądem wadliwym, albowiem w sposób oczywisty opiera się na nieprawidłowej i niedostatecznej wykładni prawa materialnego (tak: Sąd Najwyższy w wyrokach: z dnia 13 września 2023 r., III KK 155/23; z dnia 20 września 2023 r.; III KK 647/22 oraz z dnia 18 października 2023 r., III KK 57/23).

W ramach prawidłowo przeprowadzonej kontroli odwoławczej, na potrzeby ustalenia granic odpowiedzialności obwinionego i rozpoznania zarzutów apelacyjnych z należytym zachowaniem wymogów ustawowych z art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. oraz art. 107 § 3 k.p.w. Sąd Okręgowy nie powinien był dokonywać swoistego „zrównania” placówki handlowej z zakładem świadczącym działalność kulturalną jedynie z uwagi na zorganizowanie w obrębie sklepu ogólnospożywczego miejsca mającego służyć za „kącik czytelniczy”. Należało, odwołując się do literalnego brzmienia analizowanego przepisu art. 6 ust. 1 pkt 10 cyt. ustawy, w pierwszej kolejności dokonać wykładni wzajemnych relacji pomiędzy placówką handlową, a zakładem świadczącym działalność kulturalną, w znaczeniu zależności tej pierwszej wobec zakładu, w obrębie którego musi się ona znajdować, aby być zwolnioną z ustawowego zakazu handlu w dni wolne od pracy, gdzie kluczowym znaczeniem w ramach analizowanego przepisu jest użyty przez ustawodawcę przyimek „w”, wskazujący w sposób niewątpliwy na relacje przestrzenne, a tym samym podporządkowanie placówki handlowej wobec zakładu.

Opisane uchybienie miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku. Na mocy wadliwego orzeczenia utrzymano bowiem w mocy rozstrzygnięcie, zgodnie z którym, obwiniony z nieuprawnioną korzyścią został uwolniony od odpowiedzialności za zarzucane mu wykroczenie – pomimo, iż prawidłowa subsumcja prawna

niekwestionowanego i należyście ustalonego stanu faktycznego winna prowadzić do innych wniosków.

Sąd Okręgowy utrzymał zarazem w mocy rażąco niesprawiedliwe, zawarte w pkt 2 zaskarżonego wyroku rozstrzygnięcie, mocą którego obwiniony został uznany za winnego popełnienia czynu kwalifikowanego z art. 283 § 1 w zw. z art. 229 § 4 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy - pomimo, że jego zachowanie nie wyczerpało ustawowych znamion przypisanego mu wykroczenia. Sąd Okręgowy dopuścił się zatem rażącej obrazy art. 440 k.p.k. Stosownie do nakazu, nałożonego mocą powołanego przepisu, dostrzegając z urzędu (przy prawidłowym postąpieniu) rażącą niesprawiedliwość wyroku wydanego w tym zakresie - wynikającą z nierespektowania regulacji prawnych, mocą których czasowo zawieszono ciążące na pracodawcy i pracowniku obowiązki związane z aktualizacją okresowych badań lekarskich - w ramach badania prawidłowości orzeczenia poddanego kontroli zainicjowanej apelacją oskarżyciela publicznego. Sąd odwoławczy winien był podjąć decyzję o przekroczeniu z urzędu granic środka odwoławczego, niezależnie od zakresu zaskarżenia i podniesionych zarzutów (art. 433 § 1 k.p.k.), a następnie zmienić wadliwe rozstrzygnięcie Sądu I instancji, postępując zgodnie z treścią przepisu art. 434 § 2 k.p.k.

Podkreślenia wymaga fakt, iż przepis art. 440 k.p.k. winien zostać zastosowany, jeżeli zaskarżone orzeczenie lub zawarte w nim rozstrzygnięcie jest rażąco niesprawiedliwe, a zatem gdy dotknięte jest - niepodniesionymi w zwykłym środku odwoławczym - uchybieniami mieszczącymi się w każdej z tak zwanych względnych przyczyn odwoławczych, o ile ich waga i charakter jest taki, że czyni orzeczenie niesprawiedliwym i to w stopniu rażącym (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2017 roku, III KK 444/16). Obraza prawa materialnego może polegać na błędnej subsumcji określonego niekwestionowanego zachowania pod przepis prawa lub na zastosowaniu określonego przepisu prawa - pomimo, że ustawa nie pozwala na jego zastosowanie lub niezastosowaniu określonego przepisu prawa, gdy ustawa nakazuje jego zastosowanie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2020 r., sygn. akt IV KK 19/20).

Sąd Okręgowy obowiązki temu nie sprostął i dopuścił się obrazy przepisów art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. i w zw. z art. 434 § 2 k.p.k. - które na gruncie postępowania w sprawach o wykroczenia mają odpowiednie zastosowanie na mocy art. 109 § 2 k.p.w. - w związku z utrzymaniem w mocy orzeczenia, na podstawie którego T. B. został uznany za winnego i ukarany za czyn zakwalifikowany jako wyczerpujący ustawowe znamiona wykroczenia z art. 283 § 1 w zw. z art. 229 § 4 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy.

Przedmiotem ochrony art. 283 § 1 k.p. jest stan bezpieczeństwa i higieny pracy, zaś przepis art. 229 § 4 k.p. zakazuje pracodawcy dopuszczenia do pracy pracownika bez aktualnego orzeczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku w warunkach pracy opisanych w skierowaniu na badania lekarskie. Zgodnie z przywołanym przepisem art. 229 k.p. badania lekarskie mogą być wstępne, okresowe oraz kontrolne i przeprowadza się je na podstawie skierowania wydanego przez pracodawcę (§ 4a).

Niekwestionowanym w analizowanej sprawie jest, że T. B. , jako pracodawca i osoba odpowiedzialna za bezpieczeństwo i higienę pracy, zaniechał skierowania pracownicy M. P. na okresowe badania lekarskie, a w konsekwencji w okresie od dnia 16 sierpnia 2022 r. do dnia 21 września 2022 r. dopuścił ww. pracownicę do pracy bez aktualnego orzeczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań do pracy na zajmowanym przez nią stanowisku.

Sąd Rejonowy nie uwzględnił jednak tego, że potrzeba aktualizacji badań lekarskich pracownika przypadła w okresie stanu zagrożenia epidemicznego, obowiązującego od dnia 16 maja 2022 r., wprowadzonego rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 12 maja 2022 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz.U. z 2022 r. poz. 1028). Stan zagrożenia epidemicznego został odwołany z dniem 1 lipca 2023 r. mocą rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 14 czerwca 2023 r. w sprawie odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1118). Na marginesie należy również podnieść, iż od dnia 20 marca 2020 r. obowiązywał stan epidemii, wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu

epidemii (Dz.U. z 2020 r. poz. 491). Stan epidemii został odwołany z dniem 16 maja 2022 r. mocą rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 12 maja 2022 r. w sprawie odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz. U. z 2022 r. poz. 1027).

Tymczasem, zgodnie z art. 12a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 374 ze zm.), w przypadku ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, od dnia ogłoszenia danego stanu, zawiesza się wykonywanie obowiązków wynikających z przepisów art. 229 § 2 zdanie pierwsze, § 4a w zakresie badań okresowych i § 5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy.

Ponieważ stan epidemii i stan zagrożenia epidemicznego — zgodnie z przywołanymi powyżej rozporządzeniami Ministra Zdrowia — obowiązywały kolejno, nieprzerwanie od dnia 20 marca 2020 r. do dnia 1 lipca 2023 r., uznać należy, iż w okresie przypisanego obwinionemu zachowania, przypadającego na okres od dnia 16 sierpnia do dnia 21 września 2022 r., T. B. jako pracodawca był zwolniony z zakazu dopuszczenia do pracy pracownika bez aktualnego orzeczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku.

Należy zaznaczyć, iż przepis art. 12a ust. 2 przywołanej ustawy „covidowej” stanowi, że po odwołaniu stanu zagrożenia epidemicznego, w przypadku gdy nie zostanie ogłoszony stan epidemii albo po odwołaniu stanu epidemii, pracodawca i pracownik są obowiązani niezwłocznie podjąć wykonywanie zawieszonych obowiązków, o których mowa w ust. 1. i wykonać je w okresie nie dłuższym niż 180 dni od dnia odwołania danego stanu. Tym samym, zawieszenie obowiązków pracodawcy, związanych z wymogiem skierowania pracownika na lekarskie badania wstępne, okresowe i kontrolne, zostało w istocie przedłużone aż do końca 2023 r., z tym jednak zastrzeżeniem, iż w okresie 180 dni liczonych od dnia 1 lipca 2023 r. wskazane podmioty zobowiązane są do podjęcia działań znoszących skutki braku wykonywania analizowanych obowiązków w okresie stanu epidemii i stanu zagrożenia epidemicznego.

Bezsporna treść przywołanych regulacji prawnych, warunkowanych obowiązaniem na terenie Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii oraz stanu zagrożenia epidemicznego, związanych z wirusem SARS-CoV-2 i wynikające z tego tytułu zawieszenie zakazu dopuszczenia pracownika do pracy bez aktualnych lekarskich badań wstępnych, okresowych i kontrolnych, nie dawała zatem podstaw do zastosowania wobec obwinionego T. B. dyspozycji art. 283 § 1 w zw. z art. 229 § 4 ustawy Kodeks pracy.

Niewątpliwie, wskazane uchybienie, jakiego dopuścił się Sąd *meriti* miało istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia. Prawidłowe wnioskowanie, że w dacie zarzucanego czynu obwiniony mógł dopuścić do pracy pracownika również bez aktualnych badań okresowych winno skutkować uznaniem, że zachowanie T. B. nie wyczerpało ustawowych znamion przypisanego mu wykroczenia. W konsekwencji powyższego, brak stosownego postąpienia Sądu *ad quem* na podstawie art. 440 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. i utrzymanie w mocy rażąco niesprawiedliwego w tym zakresie rozstrzygnięcia dowodzi nienależycie przeprowadzonej kontroli odwoławczej.

Z tych też względów, kasacja - wniesiona na niekorzyść obwinionego z zachowaniem terminu o jakim stanowi przepis art. 110 § 2 k.p.w. wraz z wnioskiem o uchylenie wadliwego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łodzi w postępowaniu odwoławczym - jest uzasadniona.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd II instancji winien kierować się poczynionymi uwagami i wydać rozstrzygnięcie odpowiadające przepisom prawa.

[J.J.]

[ms]

Jacek Błaszczyk Marek Pietruszyński Małgorzata Wąsek-Wiaderek

